ISSN 2029-1701
ISSN 2335-2035 (Online)

Mokslinių straipsnių rinkinys
VISUOMENĖS SAUGUMAS IR VIEŠOJI TVARKA
PUBLIC SECURITY AND PUBLIC ORDER
2017 (18)
Scientific articles

I. VISUOMENĖS SAUGUMAS TVARIAI PLĖTRAI
PUBLIC SECURITY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

VISUOMENĖS ONTOLOGINIO SAUGUMO SAMPRATA: LIETUVOS NACIONALINIO SAUGUMO ONTOLOGINĖ DIMENSIJA

Vytautas Isoda*
**Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Humanitarinių mokslų katedra*
Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
El.paštas: vytautas.isoda@mruni.eu

Anotacija. Nacionalinio saugumo tyrimuose po Šaltojo karo vyrauja Kopenhagos saugumo studijų mokyklos iškelta sektorinio saugumo samprata, tačiau visuose visuomenės saugumo sektoriuose galima identifikuoti tiek fizinius, tiek idėjinius saugumo objektus. Šiame straipsnyje siekiama į visuomenės, kaip kolektyvinio darinio, saugumo problemą pažvelgti remiantis ontologinio ir fizinio saugumo takoskyra socialinėje teorijoje, kurią išpopuliarino sociologas Anthony Giddensas. Galutinis straipsnio tikslas – išskirti Lietuvos visuomenės ontologinio saugumo kintamuosius; jais straipsnyje įvardijami narystės visuomenėje riboženkliai, kolektyvinis istorijos naratyvas ir santykis su išoriniu pasauliu (diplomatinė pozicija). Netgi labai trumpa šių kintamųjų apžvalga pagrindžia pagrindinį straipsnio teiginį, jog toks socialinis darinys, kaip Lietuvos visuomenė, yra linkęs rizikuoti savo fiziniu išlikimu verčiamas pamatinių ontologinio saugumo imperatyvų.

Pagrindinės sąvokos: ontologinis saugumas, Lietuvos nacionalinis saugumas, kolektyvinė tapatybė, istorijos naratyvas, Lietuvos-Rusijos santykiai

ĮVADAS

„Nacionalinis saugumas“ dar nuo Šaltojo karo laikų yra viena iš svarbiausių politologinių tyrimų temų; tiesa, Šaltajo karo laikotarpiui būdingą skirtį „vidaus grėsmės (vidaus saugumas)“ *versus* „išorės grėsmės (išorinis saugumas)“ XXI amžiuje pakeitė nedalomo saugumo ir sektorinio saugumo sampratos. Šiandien akademikų ir viešosios politikos formuotojų tarpe plačiai priimtas Kopenhagos saugumo studijų mokyklos pasiūlytas „karinio“, „ekonominio“, „ekologinio“, „socialinio“ ir „politinio“ saugumo atskyrimas[1], o pastaraisiais metais buvo išskirti ir „informacinio“, bei „kibernetinio“ saugumo sektoriai[2]. Kadangi „nacionalinis saugumas“ nėra tapatus individualiam atitinkamos visuomenės narių saugumui, minėti

[1] Žr.: Buzan, B. *Žmonės, valstybės ir baimė: tarptautinio saugumo studijos po Šaltojo karo*. Vilnius: Eugrimas, 1997; Buzan, B., Wæver, O., De Wilde, J. *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, London: Lynne Riener Publishers, 1998.
[2] Žr.: Libicki, M. *Conquest in Cyberspace: National Security and Information Warfare*. New York: Cambridge University Press, 2007; Janeliūnas, T. *Komunikacinis saugumas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007.

nacionalinio saugumo sektoriai išskiriami atsižvelgiant į esmines „sveikos“ ir stabilios visuomenės funkcionavimo prielaidas ir apima tiek fizinį, tiek idėjinį visuomenės „statinio“ pamatą. Vis dėlto politologai, kurių disciplininos saviidentifikacija ir tyrimų kintamieji vis dar didžiąja dalimi yra „pririšta“ prie nacionalinės valstybės kategorijų, labiau nei sociologai sutelkia dėmesį į fizinį visuomenės saugumo pagrindą, didelę reikšmę teikia materialių resursų stabiliam generavimui ir kontrolei (sociologus šiandien jau domina ir virtualios sąveikos, kuriose tiek individai, tiek kolektyviniai dariniai dalyvauja neberizikuodami savo fiziniu pavidalu ir beveik nenaudodami materialių resursų). Šis straipsnis remiasi prielaida, kad kolektyvinio saugumo būseną, ar bendrą saugumo „pojūtį“ visuomenėje, kaip socialinį konstruktą, lemia pirmiausiai idėjiniai, o ne materialūs veiksniai, todėl kuo įvairesnė (savo patirtimis ir įsitikinimais) yra visuomenė, tuo sunkiau toks bendras įsitikinimas sukonstruojamas.

Apart plataus masto nusikalstamumo (kuris paprastai nepatenka į politologinių tyrimų lauką, jeigu negrąsina egzistuojančiai valdžios struktūrai) ir ekologinių katastrofų, tradicinis „karas tarp valstybių“ (t.y., tiesioginis „svetimų“ agentų įsivežimas, gyventojų naikinimas, bei prievartinė visuomenės ir teritorijos eksploatacija) – yra bene vienintelis kolektyvinio saugumo iššūkis, kuris savo prigimtimi turi aiškų fizinį dėmenį (visuomenės idėjinė sanglauda karo atveju dažniausiai tik sustiprėja). Daugumos grėsmių atveju visuose saugumo sektoriuose – ypač politiniame ir socialiniame – „ant kortos“ stovi veikiau *idėjinis*, o ne fizinis visuomenės, kaip kolektyvinio darinio, išlikimas. Daugelyje pasaulio regionų (Vakarų Europoje, Šiaurės Amerikoje, Okeanijoje) karinės invazijos iš išorės ir atitinkamos visuomenės fizinio sunaikinimo tikimybė šiandien yra ypač žema, tačiau tai nereiškia, kad šios visuomenės yra visiškai „saugios“ ir neturi bendrų „grėsmės“ vaizdinių. Humanistinės psichologijos paradigmoje individualus „saugumo poreikis“ žmogaus poreikių piramidėje rikiuojasi greta ir yra glaudžiai persipynęs su fiziniais, bei socialiniais poreikiais[3]. Nacionalinio saugumo studijose įprasta kalbėti apie gyvybiškai svarbius materialius visuomenės poreikius (pvz., energetiniai ištekliai, transporto ir komunikacijų infrastruktūra), tačiau apie kolektyvinį „socialinio“ pobūdžio poreikį (turėti stabilų koletyvinį tapatumą ir nuspėjamus ryšius su išoriniu pasauliu) politologai kalba rečiau; būtent šį aspektą bandoma pataisyti šiuo straipsniu. Straipsnyje įrodinėjama, jog dažna visuomenė – tame tarpe ir Lietuvos – aukoja savo fizinį saugumą vardan vadinamojo „ontologinio saugumo“.

[3] Žr.: Maslow, A. H. *Motyvacija ir asmenybė*. Vilnius: Apostrofa, 2006.

Straipsnio **tikslas** – sociologinėje literatūroje įtvirtintą ontologinio ir fizinio saugumo takoskyrą pritaikyti visuomenės, kaip kolektyvinio darinio, saugumui analizuoti, ir tokiu būdu išskirti Lietuvos visuomenės ontologinio saugumo kintamuosius. **Metodologiniu** požiūriu straipsnyje taikoma teorinės literatūros sintezė, bei pirminių šaltinių (oficialių valstybės dokumentų, visuomenės apklausų rezultatų) analizė.

Paradoksalu, tačiau politologijoje į ontologinio saugumo problematiką pirmiausiai atkreipė dėmesį konservatyvios tarptautinių santykių subdisciplinos, kurioje ilgus dešimtmečius vieninteliu saugumo objektu buvo valstybės teritorijos ir suvereniteto derinys, atstovai (Billas McSweeney'us[4], Jennifer Mitzen[5], Brentas J. Steele'as[6]), ir tik vėliau šią sąvoką pradėjo vartoti etnopolitikos ir nacionalizmo tyrinėtojai (Michaelas Skey'us[7], Catarina Kinnvall[8]). Lietuvos politologų tarpe ontologinio saugumo samprata yra eksplicitiškai rėmusis tik Agnė Januševska[9], tačiau **užduoties** išskirti būtent Lietuvos ontologinio saugumo dimensiją kol kas nesiėmė nei vienas mokslininkas. Šiuo požiūriu straipsnis pateikia pakankamai naują ir originalią prieigą prie Lietuvos visuomenės saugumo problematikos.

ONTOLOGINIO SAUGUMO SAMPRATA SOCIALINĖJE TEORIJOJE IR NACIONALINIO SAUGUMO STUDIJOSE

Nors pirmasis ontologinio saugumo sąvoką pavartojo psichiatras Ronaldas D. Laingas[10], šiuolaikinėje socialinėje teorijoje ją išpopuliarino britų sociologas Anthony Giddensas[11]. Giddensas šią saugumo dimensiją apibrėžia kaip „įvykių tęstinumo ir tvarkos jausmą, apimantį ne tik individo jusliškai suvokiamą aplinką"[12], bet ir tam tikro sąmoningumo lygmens žinojimą

[4] McSweeney, B. *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 2004, p. 154-158.
[5] Mitzen, J. Ontological Security in World Politics: State Identity and the Security Dilemma. *European Journal of International Relations,* 2006, Vol. 12 (No. 3), p. 341-370; Mitzen, J. Anchoring Europe's Civilizing Identity: Habits, Capabilities and Ontological Security. *Journal of European Public Policy,* 2006, Vol. 13 (No. 2), p. 270-285.
[6] Steele, B. J. *Ontological Security in International Relations: Self-identity and the IR State*. London, New York: Routledge, 2008.
[7] Skey, M. 'A Sense of Where You Belong in the World': National Belonging, Ontological Security and the Status of the Ethnic Majority in England. *Nations and Nationalism,* 2010, Vol. 16 (No. 4), p. 715-733.
[8] Kinnvall, C. Globalization and Religious Nationalism: Self, Identity, and the Search for Ontological Security. *Political Psychology,* 2004, Vol. 25 (No. 5), p. 741-767.
[9] Januševska, A. Indijos vieta tarptautinėje arenoje: ontologinio saugumo perspektyva. *Politologija,* 2012, Nr. 4 (68), p. 65-105.
[10] Laing, R. D. *The Divided Self: An Existential Study in Sanity and Madness*. London, New York: Pinguin Books, 1990 [1959].
[11] Žr. Giddens, A. *Modernybė ir asmens tapatumas: asmuo ir visuomenė vėlyvosios modernybės amžiuje.* Vilnius: Pradai, 2000; Giddens, A. *Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. Berkeley, Los Angeles: University of California Press, 1984.
[12] Giddens, 2000, op. cit., p. 311.

ape jusliškai nepasiekiamą pasaulį; „būti ontologiškai saugiam reiškia pasąmonėje ir praktinėje sąmonėje turėti atsakymus į pamatinius egzistencinius klausimus, kuriuos vienaip ar kitaip kelia visas žmogaus gyvenimas“[13]. Šiuos klausimus Giddensas skirsto į mažiausiai keturis lygmenis: klausimai apie būtį (Ar aš esu? Ar egzistuoja pasaulis, kurį patiriu?), apie nebūtį (Kaip aš patirsiu savo mirtį?), apie Kitą (Kaip pasaulį patiria kitas?), ir apie Save (Kas aš? Ar aš vis dar esu aš? ir pan.)[14]. Nors žmogaus sąmonei dauguma šių klausimų yra pernelyg sudėtingi, individai šiuos klausimus paprastai atsako praktikoje (tai, ką Giddensas vadina praktiniu sąmoningumo lygmeniu), atlikdami kasdienes rutinas ir sąveikaudami su kitais[15].

Ontologiškai nesaugus individas paprastai patiria didelį egzistencinį nerimą ir frustraciją, nes nežino, ar rytoj pasaulis bus toks pats, kaip šią akimirką, ar ir kaip jį mato Kiti, koks turėtų būti jo vaidmuo santykyje su Kitais, kur nukreipti savo energiją, į kuriuos aplinkos ir vidinius dirgiklius reaguoti, kas yra tikra „grėsmė“ ar „pavojus“. Kitaip tariant, ontologinio saugumo poreikių požiūriu individas veikiau susitaiko su fiziniu skausmu ar atrarūšiu socialiniu statusu, kuriems turi paaiškinimą, kurie yra prognozuojami ir todėl suteikia jo veiksmams aiškią kryptį ar tikslą, nei patiria „tikrovės netikrumo“ traumą.

Stabilizuoti „tikrovės karkasą“, anot Giddenso, padeda kasdienės pasikartojančios rutinos, kurios leidžia „suskliausti“ sąmonei nepakeliamus klausimus, o atsakymus į juos tam tikra prasme pakeisti praktika: „rutinos disciplina, puoselėdama būties prasmę ir ją atskirdama nuo nebūties – o tai yra pamatinis dalykas ontologiniam saugumui [užtikrinti] – padeda konstitutuoti suformuotus egzistencijos rėmus“[16]. Kaip pastebi Jennifer Mitzen, „kadangi rutinos palaiko tapatumą, veikėjai prie jų prisiriša. <...> Svarbu tai, kad prisirišama tiek prie saugių, tiek prie pavojingų rutinų – ontologinis saugumas visiškai suderinamas su fiziniu nesaugumu“[17]. Pavyzdžiui, vyro mušama žmona dažnai priešinasi aplinkinių siūlymams jį palikti, nes minėta praktika („šeimyninė rutina“) jai suteikia aiškų „žmonos“ + „aukos“ tapatumą ir kone kasdienį vaidmenį (skambinti policijai, o vėliau atsiimti kaltinimus vyrui pažadėjus pasitaisyti). Ontologinio saugumo požiūriu subjektai yra priklausomi nuo kitų dalyvavimo jų rutinose (minėtame pavyzdyje tai būtų smurtaujantis sutuoktinis ir policijos

[13] Giddens, 2000, op. cit., p. 67.
[14] Giddens, 2000, op. cit., p. 67-77.
[15] Giddens, 2000, op. cit., p. 52-53; Giddens, 1984, op. cit., p. 87.
[16] Giddens, 2000, op. cit., p. 57.
[17] Mitzen, J. Ontological Security in World Politics: State Identity and the Security Dilemma. *European Journal of International Relations,* 2006, Vol. 12 (No. 3), p. 347.

pareigūnai), o tai koreliuoja su chrestomatine ir empiriškai patikrinta socialinės psichologijos teze apie „Kito“ dalyvavimą kuriant ir palaikant stabilią individo tapatybę[18].

Vis dėlto individo informacijos apdorojimo ir motyvacijos struktūrą ekstrapoliuojant iki visos visuomenės lygmens tenka daryti keletą išlygų; ontologinio saugumo samprata socialinėje teorijoje, kaip jau minėta, pagrįsta skirtimi tarp sąmonės, pasąmonės ir priešsąmonės (angl. *pre-consciousness*; Giddenso vadinamos „praktine sąmone“ arba „praktiniu žinojimu“) individo psichikos struktūroje, tačiau kalbant apie visuomenes, galima kalbėti tik apie vieną žinojimo lygmenį (Émile'is Durkheimas, kalbėdamas apie šį lygmenį, vartojo būtent „kolektyvinės sąmonės“ terminą[19]). Kaip teigia Alexanderis Wendtas, „[g]rupiniai įsitikinimai dažnai įrašomi į 'kolektyvinę atmintį', mitus, apysakas ir tradicijas, išreiškiančias grupės esmę ir jos santykius su kitomis grupėmis, <...> [ir būtent] šių prisiminimų dėka ilgainiui grupės įgyja tęstinumą ir identitetą“[20], kuris jungia netgi skirtingų kartų grupės atstovus laike. Bet kurios socialinės grupės išlikimas yra visiškai priklausomas nuo tokio kolektyvinio žinojimo sistemos tęstinumo ne mažiau (o galbūt netgi daugiau) nei nuo jos narių skaičiaus ar metrialinės bazės („infrastruktūros“), ant kurios plėtojama tarpusavio sąveika.

Jeigu visuomenė turi kolektyvinį pasakojimą apie save, savo istorinę pradžią ir ateities tikslą, bei išorinį pasaulį, kuris supa jos „socialinį kūną“, jos nariai prisiriša prie šios kolektyvinės trajektorijos ne mažiau nei prie individualių rutinų, o jos sutrikdymas ar prieštaravimas jai grąsina ne tik visuomenei, kaip visumai, bet ir kievienam jos nariui individualiai. Anot J. Mitzen, „visuomenė turi pasiūlyti kognityvinį žemėlapį, kad sutvirtintų individų tapatumą, ir tokiu būdu individai lengvai prisiriša prie stabilaus grupinio tapatumo. Esminis visuomenės dėmuo yra jos [kaip vieneto korporatyvus] tapatumas ir atsiskyrimas nuo kitų visuomenių. Vienas iš svarbiausių būdų, kaip socialinės grupės išlaiko šią atskirtį, yra santykių su kitomis grupėmis rutinizavimas. Tokios rutinos [santykyje] tarp atskirų visuomenių – o mūsų laikais tarp valstybių – padeda išsaugoti grupei savojo tapatumo grynumą / nuoseklumą [angl. *coherence*], ir atitinkamai leidžia individams [bent tam tikru mastu] užsitikrinti ontologinį saugumą“[21]. Štai kodėl mūsų laikų visuomenės, kurių dauguma yra organiškai „suaugę“ su nacionalinės valstybės institucijomis (išskyrus iš tikrųjų globalias, tačiau latentiškas interneto bendruomenes, faktiškai besiformuojančias be „socialinio Kito“),

[18] Žr.: Mead, G. H. Savimonė. *Sociologija: mintis ir veiksmas*, 1998, Nr. 2, p. 132-135 (vert.: Mead, G. H. *Mind, Self and Society. Vol. 1*. Chicago: University of Chicago Press, 1967 [1934]).
[19] Žr.: Durkheim, E. *Sociologijos metodo taisyklės*. Vilnius: Vaga, 2001.
[20] Wendt, A. *Tarptautinės politikos socialinė teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 234.
[21] Mitzen, op. cit., p. 352

didelė reikšmė tenka valstybės diplomatiniams santykiams, pasienio ir pilietybės režimui, bei vadinamąjai „atminties“ (ar istorijos) politikai: visos šios praktikos yra atitinkamos visuomenės ontologinio saugumo užsitikrinimo priemonės.

Apibendrinant galima pasakyti, jog ontologinė visuomenės saugumo dimensija apima trijų konkrečių „objektų“ saugumą: savosios visuomenės „ribos / skiriamosios linijos“ (ar ji būtų teritorinė, ar geneologinė, ar paremta „iniciacija“), istorinio ir aktualaus naratyvo apie savąją ir kitas visuomenes, bei rutininių praktikų tarp savosios ir „svetimų“ visuomenių. Keletas politologų, kurie jau yra bandę valstybės nacionalinio saugumo temą analizuoti ontologinio saugumo požiūriu, dažniausiai koncentruodavosi į kažkurio vieno iš šių objektų išsaugojimo problematiką. Pavyzdžiui, turkų mokslininkė Ayşe Zarakol viename iš savo darbų įrodinėja, jog Turkijos elito ir plačiosios visuomenės tarpe „įsišaknijęs“ 1915 m. armenų genocido nepripažinimas, bei Japonijos atsisakymas atsiprašyti už II-ojo pasaulinio karo nusikaltimus yra susiję su šių visuomenių kolektyviai įsisąmonintu jų raidos „keliu“; kadangi ginčytini istorijos naratyvo epizodai sutampa su šių visuomenių „modernizacija“, pripažinti šiuos „barbariškus“ aktus reikštų patiems paneigti tai, kas šiose visuomenėse laikoma istoriniu laimėjimu[22]. Indų politologė Priya Chacko, remdamasi ontologinio saugumo prielaidomis, aiškina tarpvalstybinius santykius tarp JAV ir Indijos; panašiai kaip silpstanti ir byranti Britų imperija po II-ojo pasaulinio karo sukūrė „ypatingąją partnerystę“ (angl. *Special Relationship*) su sustiprėjusiomis JAV, kad rastų sau vietą ir tikslą tarptautinėje politikoje, šiandieninės JAV siekia rutinizuoti santykius su sparčiai augančiomis, bet neprognozuojamomis valstybėmis, tokiomis kaip Indija[23]. Antrame skyriuje pateikiamoje Lietuvos ontologinio saugumo kintamųjų analizėje įvertinami tiek valstybės-visuomenės komplekso išoriniai santykiai, tiek Lietuvos visuomenės savęs apibrėžimas, tiek kertiniai istorinio naratyvo elementai, kurių viešas kvestionavimas kelia grėsmę mūsų visuomenės „tikrovės karkasui“.

LIETUVOS VISUOMENĖS ONTOLOGINIO SAUGUMO PRIELAIDOS

Fiziniai bet kurios visuomenės saugumo objektai dažnai yra apibrėžiami jos svarbiausiuose dokumentuose (Konstitucijoje, Nacionalinio saugumo strategijoje, Kultūrinių vertybių registre, strateginių objektų ir strateginės reikšmės įmonių sąrašuose, ir pan.). Ontologinio saugumo objektai savo ruožtu yra praktikos ir naratyvai, kuriuos identifikuoti

[22] Zarakol, A. Ontological (In)security and State Denial of Historical Crimes: Turkey and Japan. *International Relations,* 2010, Vol. 24 (No. 1), p. 3-23.
[23] Chacko, P. A New “Special Relationship”?: Power Transitions, Ontological Security, and India–US Relations. *International Studies Perspectives,* 2014, Vol. 15 (No. 3), p. 329-346.

galima tik viešojo diskurso analizės ir kitų sociologinių metodų pagalba, o tokių tyrimų rezultatai visuomet yra atviri interpretacijai. Laikantis ankstesniame skyriuje apibrėžtų kolektyvinio ontologinio saugumo prielaidų, toliau aptariamos formalios ir neformalios narystės Lietuvos visuomenėje taisyklės, Lietuvos istorijos naratyvas ir Lietuvos tarptautinė diplomatinė pozicija, bei potencialios grėsmės šiems mūsų kolektyvinės „tikrovės“ elementams.

Narystė moderniosiose visuomenėse formaliai siejama su pilietybės institutu; lyginamųjų pilietybės studijų požiūriu Lietuva atitinka kontinentinės Europos nacionalinių valstybių tradiciją su jai būdinga *ius sanguinis* pilietybės teise. Šalia to Lietuva taiko vienus iš griežčiausių natūralizacijos kriterijų tarp visų ES šalių (10 metų nepertraukiamo rezidavimo Lietuvos teritorijoje + kalbos ir Konstuticijos egzaminas)[24]. Turėti dvigubą – Lietuvos ir kitos šalies pilietybę – leidžiama tik asmenims, kurie buvo ištremti ar pasitraukė iš okupuotos Lietuvos 1940-1990 m., bei jų kraujo palikuonims[25]; priėmęs kitos šalies pilietybę, anot Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo Pirmininko Vytauto Landsbergio, „netenki Lietuvos pilietybės, kadangi išvažiavai ne dėl okupacijos, išvažiavai savo valia, savo valia priėmei kitos šalies pilietybę, tai tavo pasirinkimas“[26]. Galima sakyti, jog Lietuvos pilietybės taisyklės maksimaliai apsaugo visuomenės homogeniškumą ir lietuvių genofondą, kurie laikomi šio „socialinio kūno“ ribomis. Kitaip tariant, tikslingai ar ne, Lietuvos visuomenė renkasi būti mažesnė skaičiumi, tačiau „tikresnė“ savo geneologija.

Įvairių apklausų duomenimis, Lietuvos gyventojų požiūris į imigrantus iš kitų šalių nėra vienareikšmiškai teigiamas ar neigiamas, tačiau dauguma visuomenės narių tikisi, kad pabėgėliai ir darbo migrantai „bent jau“ išmoks lietuvių kalbą[27]. Valstybinės kalbos žinių stiprinimas buvo matomas ir kaip veiksmingiausias būdas „integruoti“ etnines mažumas 2011

[24] 18 straipsnis, Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas (Nr. XI-1196). *Valstybės žinios,* 2010, Nr. 144-7361 (Rasta: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F628061443C6/UqPlhALtbO).
[25] 7, 9 straipsniai, Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas (Nr. XI-1196). *Valstybės žinios,* 2010, Nr. 144-7361 (Rasta: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F628061443C6/UqPlhALtbO).
[26] Interviu su Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo Pirmininku Vytautu Landsbergiu. 2008-02-18, LR Seimo interneto svetainė (Rasta: http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=3553&p_d=74654&p_k=1, žiūrėta 2017-03-09).
[27] Pvz., žr.: Kiek Lietuva nusiteikusi padėti pabėgėliams? Lietuvos visuomenės nuostatų tyrimo trumpoji ataskaita. 2016 m. balandžio 18-25 d., N=1007 (Rasta: http://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2016/06/ Kiek.Lt_. nusiteike.padeti-pabegeliams_santrauka.pdf); Lietuvos gyventojų požiūris į imigraciją ir darbo imigrantus. Tyrimo ataskaita. 2010 m. sausio 14-18 d., N=1004 (Rasta: http://www.iom.lt/images/publikacijos/failai/14 27788343_8TMOLietuvos%20gyventoju%20poziuris%20i%20imigracija%20ir%20darbo%20imigrantus.pdf).

m. priimant Švietimo įstatymo pataisas[28]. Lietuvių kalba yra praktinis buvimo Lietuvos visuomenėje atributas – ją galima girdėti įsijungus televiziją ar radiją, užėjus į parduotuvę, užkalbinus praeivį gatvėje – ir tokiu būdu sukuria bene patį stabiliausią „tikrovės karkasą“. Atitinkamai iššūkiai lietuvių kalbai ir jos pernelyg sparti kaita tiek elito, tiek plačiosios visuomenės dažnai suvokiami kaip „grėsmė“[29], ardanti jų tikrovės pamatus; taigi kalbos išlikimas ir vartojimo rutina yra neabejotinas Lietuvos ontologinio saugumo kintamasis.

Kalbant apie iš kartos į kartą perduodamą nacionalinės istorijos naratyvą, Lietuva, kaip ir kitos visuomenės, turi tiek savo istorinių „herojų“ panteoną, tiek „pergalingų“ įvykių sąrašą, kurie giliai įsišakniję kolektyvinėje sąmonėje ir tapę kasdienės kultūros dalimi, o bandymas tokius herojus menkinti ar pateikti alternatyvias minėtų įvykių versijas griauna bendrą realybės pamatą. Vieni iš svarbiausių šio naratyvo elementų yra Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovai ir jų laimėjimai. Kaip pastebi istorikas Vytautas Jarutis, 1990 m. atgavusi nepriklausomybę, Lietuva paveldėjo romantizuotą ir lituanocentristinę tarpukario istoriografiją, ir tik per pastaruosius du neprikausomybės dešimtmečius atsargiai bandoma „perrašyti“ istorinį pasakojimą suteikiant LDK konstruktui kosmopolitiškumo ir „laikmečio tipiškumo“ elementų[30], kurie potencialiai grąsina – bent jau senosios „tarpukario kartos“ lietuvių – realybės suvokimui.

Antrosios Lietuvos Respublikos laikotarpiu (po 1990 m.) ypatingą ontologinį statusą įgavo ir XIX a. pabaigos – XX a. pradžios tautinio atgimimo, bei XX a. 9-ojo dešimtmečio nacionalinio Sąjudžio istorija, kuri plačiosios visuomenės (pa-)sąmonėje buvo susieta su gilesniais „gėrio pergalės prieš blogį“ / „išėjimo iš šviesos į tamsą“ archetipais. Natūralu, jog šių pasakojimų „protagonistų“ (J. Basanavičiaus, V. Kudirkos, V. Landsbergio) reputacija visuomenės lygmeniu yra ontologinio saugumo klausimas, ir yra saugojama visomis įmanomomis priemonėmis[31]. Tuo pačiu metu į populiarųjį istorijos naratyvą organiškai inkorporuojami ir solidorizuojantys Lietuvos visuomenės, kaip carinės Rusijos imperializmo ir ypač Ribentropo-Molotovo pakto „aukos“ apibūdinimai. Būtent atkuriant II-ojo pasaulinio karo

[28] LR Švietimo ir mokslo ministerija. Tautinių mažumų švietimo politika: kur einama? *Švietimo problemos analizė,* 2011 m. lapkritis, Nr. 9 (Rasta: http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/Tautiniu-ma%C5%BEum%C5%B3-%C5%A1vietimo-politika-Kur-einama-2011-lapkritis.pdf).
[29] Pvz., žr.: Stundys, V. Modernaus pasaulio grėsmės mūsų kalbai. 2014-04-23, TS/LKD interneto svetainė (Rasta: http://tsajunga.lt/v-stundys-modernaus-pasaulio-gresmes-musu-kalbai/, žiūrėta 2017-03-09).
[30] Jarutis, V. Kaip šiandien lietuviškoje istoriografijoje keičiasi žvilgsnis į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos epochą? *Lietuvos istorijos studijos,* 2011, T. 27, p. 144-163.
[31] V.Landsbergio skundas įvertintas kaip kišimasis į teisėjų nepriklausomumą. Vilniaus apygardos teismo interneto svetainė, 2016-02-29 (Rasta: http://www.vaateismas.lt/lt/aktualijos/aktuali-informacija/archive/v.landsbergio-skundas-ive-waf4, žiūrėta 2017-03-09).

ir po jo sekusio sovietmečio faktologiją Lietuvos viešojoje erdvėje kone „paniškai“ vengiama pripažinti tam tikro masto Lietuvos visuomenės dalyvavimą „piktadarybėse“ ir „nusikaltimuose“, nuo kurių ji pati nukentėjo (pvz., lietuvių dalyvavimą Lietuvos žydų naikinime[32], ar tarpukario Lietuvos elito vaidmenį įvedant ir palaikant sovietinį režimą[33]). Ontologinio saugumo požiūriu, tokius kolektyvinės „panikos“ ir „egzistencinio nerimo“ protrūkius galima laikyti aukšto visuomenės prisirišimo prie šios emociškai „įkrautos“ istorijos indikatoriumi; „piktadario“ ir „aukos“ vaidmenys morališkai yra sunkiai suderinami, ir todėl pozicionuodamas save bet kuriame autobiografiniame pasakojime individas (arba grupė) yra linkęs sau priskirti pastarąjį.

Istorinių „faktų“ traktavimo klausimai veikia ir Lietuvos santykius su užsienio šalimis. Jeigu su Lenkija ir Baltarusija nesutariama daugiausiai mokslinėje diskusijoje tarp istorikų (daugiausiai kalbant apie XIV-XVIII a. istoriją)[34], tai su Rusija konfliktuojama ir oficialiame politiniame lygmenyje. Lietuvoje ir Rusijoje vyrauja labai skirtingi naratyvai apie II-ąjį pasaulinį karą ir pokarinę Sovietų Sąjungos raidą: Lietuvoje visuotinai pripažįstama, jog 1940 m. ji buvo prievarta inkorporuota į SSRS sudėtį (oficialiai naudojamas terminas „okupacija“), tuo tarpu oficialioji Rusijoje priimta istorijos versija skelbia, jog visos trys Baltijos valstybės prie SSRS prisijungė savo noru[35]. 1992 m. birželio 14 d. Lietuvos visuomenė referendumu priėmė, o 2000 m. LR Seimas įstatymu įtvirtino nuostatą reikalauti iš Rusijos okupacijos žalos atlyginimo[36]; tokiu būdu konfliktas tarp šių šalių buvo įtvirtintas teisiškai ir tapo diplomatinių santykių „rutina“. Nors dauguma Lietuvos gyventojų netiki, jog Rusija kada nors pripažins okupacijos faktą ir atlygins nuostolius, ta pati dauguma pritaria vyriausybės pastangoms tokios kompensacijos reikalauti[37], kadangi to reikalauja kolektyvinis „aukos“ tapatumas.

[32] Valiušaitis, V. „Mūsiškiai“: dvylika esminių Rūtos Vanagaitės knygos klaidų. *Lietuvos rytas*, 2016-02-29. Rasta: http://lietuvosdiena.lrytas.lt/aktualijos/musiskiai-dvylika-esminiu-rutos-vanagaites-knygos-klaidu.htm, žiūrėta 2017-03-09.
[33] Laurinavičius, Č. Rašytojas A.Venclova: tipiškas išdavikas ar tipiškas anų laikų intelektualas? *Lietuvos rytas*, 2006-05-29. Rasta: http://kultura.lrytas.lt/-11488036071146706011-ra%C5%A1ytojas-a-venclova-tipi%C5%A1kas-i%C5%A1davikas-ar-tipi%C5%A1kas-an%C5%B3-laik%C5%B3-intelektualas.htm, žiūrėta 2017-03-09.
[34] Plačiau žr.: Bumblauskas, A. Dar kartą apie Lietuvos ir Lenkijos užmarštis. *Lietuvos istorijos studijos,* 2012, T. 30, p. 41-67.
[35] Pačiau apie konfliktuojančius istorijos naratyvus žr.: Jurgelevičiūtė, D. Informacinis saugumas Lietuvoje: gegužės 9-osios problema ir Rusijos lėktuvo avarija. *Lietuvos metinė strateginė apžvalga,* 2007, T. 5, p. 241-259.
[36] Lietuvos Respublikos įstatymas dėl SSRS okupacijos žalos atlyginimo (Nr. VIII-1727). *Valstybės žinios,* 2000, Nr. 52-1486 (Rasta: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.03410B6A865C).
[37] Lietuviams svarbu, kad Rusija atlygintų tiek moralinę, tiek materialinę okupacijos žalą. *TV3.lt*, 2008-01-10. Rasta: http://www.tv3.lt/naujiena/179148/lietuviams-svarbu-kad-rusija-atlygintu-tiek-moraline-tiek-materialine-okupacijos-zala, žiūrėta 2017-03-10.

Po 2008 m. Rusijos intervencijos į Gruziją, bei 2014 m. įvykdytos Krymo aneksijos, Lietuva Rusiją jau oficialiai įvardija „grėsme nacionaliniam saugumui“[38], o viešajame diskurse jai priskiria „teroristo“ ir „agresoriaus“ vaidmenį tarptautinėje politikoje[39]. Remiantis sociologinėmis apklausomis, 60% Lietuvos visuomenės mano, jog Rusija vykdo priešišką Lietuvai užsienio politiką[40]. Vadovaudamasi tokiomis nuostatomis, Lietuva (kartu su sąjungininkėmis) laikosi kryptingos strategijos savo saugumui užsitikrinti: 2013-2016 m. vyriausybė padvigubino biudžeto išlaidas gynybai nuo 0,76 iki 1,49% šalies BVP dydžio[41], 2015 m. įvesta privalomoji karinė tarnyba (į kurią gyventojai stoja savo noru), pradedant 2017 m. sausio mėnesiu Baltijos šalyse ir Lenkijoje disluokuoti keturi NATO batalionai (iš kurių kiekvieną sudaro apie 1000 karių)[42]. Nepaisant valdžios pasikeitimo Vašingtone, „užuovėja“ vis dar įžvelgiama transatlantinėje partnerystėje su JAV[43], kuri per pastaruosius 20 metų tai pat tapo Lietuvos geopolitine „rutina“. Nors Lietuvos veiksmai ir retorika grąsina sukelti vadinamąją „galios-saugumo“ dilemą santykiuose su Rusija ir iš šalies gali būti panaši į „kibirkščių laidymą sėdint ant parako statinės“, tokia užsienio politika Lietuvoje suvokiama kaip vienintelė teisinga atsižvelgiant į „istorines patirtis“. Anot Dovilės Jakniūnaitės, „Rusija užima reikšmingojo priešiškojo Kito vaidmenį Lietuvos valstybės naratyvuose“[44], ir būtent konfliktiškų Lietuvos-Rusijos santykių pavyzdys geriausiai iliustruoja, kaip socialinis darinys gali rizikuoti savo fiziniu saugumu vedinas ontologinio saugumo imperatyvų.

[38] LR Seimo nutarimas dėl „Nacionalinio saugumo strategijos“ patvirtinimo (Nr. IX-907). *Valstybės žinios,* 2002, Nr. 56-2233 (Rasta: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2627131DA3D2/LLwfQepmnD).

[39] Povilaitis, N. Prezidentė paaiškino, kodėl vadina Rusiją teroristine valstybe. *Lietuvos rytas*, 2014-11-21. Rasta: http://lietuvosdiena.lrytas.lt/aktualijos/prezidente-paaiskino-kodel-vadina-rusija-teroristine-valstybe.htm, žiūrėta 2017-03-09.

[40] Ar lietuviams prie ruso gyventi buvo geriau? Visuomenės nuomonės tyrimas. 2016 m. balandžio 19-25 d., N=1007 (Rasta: http://www.spinter.lt/site/lt/vidinis/menutop/9/home/publish/ODMxOzk7OzA=, žiūrėta 2017-03-09)

[41] Defence Expenditures of NATO Countries 2009-2016. Press Release, 4th July 2016. Rasta: http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_07/20160704_160704-pr2016-116.pdf.

[42] NATO Leaders Decide to Deploy Battalions to Baltic States, Poland. *The Baltic Times*, 2016-07-09. Rasta: http://www.baltictimes.com/nato_leaders_decide_to_deploy_battalions_to_baltic_states__poland/, žiūrėta 2017-03-09.

[43] Užsienio reikalų ministras L. Linkevičius: iš Vašingtono išsivežame JAV patikinimą dėl strateginės partnerystės su Lietuva svarbos. LR Užsienio reikalų ministerijos interneto svetainė (Rasta: https://www.urm.lt /default/lt/naujienos/l-linkevicius-is-vasingtono-issivezame-jav-patikinima-del-strategines-partnerystes-su-lietuva-svarbos, žiūrėta 2017-03-09).

[44] Jakniūnaitė, D. Lietuva ir Rusija: dešimt nestabilaus stabilumo metų // Jakniūnaitė, D. (sud.) *Ambicingas dešimtmetis: Lietuvos užsienio politika 2004-2014*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2015, p. 126.

IŠVADOS

Ontologinio saugumo samprata, perkėlus ją iš individo motyvacijos teorijos į kolektyvinių darinių funkcionavimo teoriją, potencialiai sąlygoja naujas tyrimų kryptis nacionalinio saugumo studijose ir išplečia pakankamai uždarą politologinių sąvokų arsenalą. Ši nacionalinio saugumo dimensija nėra dar vienas saugumo sektorius šalia karinio, ekonominio, ekologinio, socialinio, politinio ir kibernetinio; ontologinio saugumo objektai – aiški narystės riba, kolektyvinis raidos naratyvas ir santykis su išore – iš esmės turi idėjinį sąlytį su materialiais objektais visuose nacionalinio saugumo sektoriuose (kontroliuojama teritorijos riba, „svetima“ kariuomene už sienos, nenutrūkstamu energijos ir kapitalo srautu, gamtine aplinka, veikiančiomis politinėmis institucijomis, ryšių infrastruktūra ir t.t.), kurie taip pat yra atitinkamos visuomenės kolektyvinės realybės „riboženkliai“. Vis dėlto kaip išimtinai idėjinai konstruktai, ontologinio saugumo objektai gali išlikti ir beveik sunaikinus ar praradus fizinę bazę, ant kurios jie „pastatyti“ (galima netekti teritorijos, valdžios, negrįžtamai pažeisti ekosistemą, netgi paaukoti didžiąją dalį visuomenės narių emigracijai, karui ar ligoms, tačiau likusius visuomenės narius vienijantis pasakojimas ir kolektyviniai įsitikinimai tuo pačiu metu gali išlikti). Šiuo požiūriu ontologinio saugumo samprata turi didžiausią euristinį potencialą politologinėje analizėje būtent todėl, jog paaiškina materialinių nuostolių ir fizinio nesaugumo „natūralizavimą“ (pateisinimą) visuomenės lygmeniu.

Lietuvos visuomenė jos nariams yra svarbus ontologinio saugumo „rezervuaras“. Joje, kaip ir kitose visuomenėse, individai socializacijos keliu perima (visiems bendrus) „teisėtus“ lūkesčius ir „pagrįstas“ baimes, kurios įprasmina ir nukreipia jų kasdienę veiklą. Žvelgiant, iš vertybinės šios visuomenės išsaugojimo perspektyvos – o tokia siekiamybe implicitiškai ar ekslicitiškai paremtos visos nacionalinio saugumo studijos – tam, kad ši visuomenė išliktų, turi išlikti ir jos kolektyvinė realybė su visais joje įtvirtintais „mes“, „kito“, „priešo“ ir „grėsmės“ konstruktais. Reprodukuodama šiuos kolektyvinius konstruktus Lietuvos visuomenė „atstumia“ imigrantus, kurie neturi „lietuviškų šaknų“, o taip pat ir savo piliečius, kurie susisaisto pilietybės saitais su kitomis valstybėmis, bei visais lygmenimis (pradedant vyriausybe ir baigiant pilietine visuomene) „kovoja“ prieš „neišvengiamą“ Rusijos grėsmę. Fizinio išlikimo požiūriu ne visada elgiamasi racionaliai, tačiau ontologinio saugumo požiūriu toks elgesys visiškai paaiškinamas, kadangi leidžia išlaikyti ryšį su visiems gerai pažįstama ir geidžiama „tikrove“; nors subjektui dažniausiai atrodo, kad empiriniai faktai patvirtina jo įsitikinimus apie „tikrovę“, jis retai įžvelgia, kaip pats prisideda prie šios „tikrovės“ kūrimo.

LITERATŪRA

1. Bumblauskas, A. Dar kartą apie Lietuvos ir Lenkijos užmarštis. *Lietuvos istorijos studijos,* 2012, T. 30, p. 41-67.
2. Buzan, B. *Žmonės, valstybės ir baimė: tarptautinio saugumo studijos po Šaltojo karo*. Vilnius: Eugrimas, 1997.
3. Buzan, B., Wæver, O., De Wilde, J. *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, London: Lynne Riener Publishers, 1998.
4. Chacko, P. A New "Special Relationship"?: Power Transitions, Ontological Security, and India–US Relations. *International Studies Perspectives,* 2014, Vol. 15 (No. 3), p. 329-346.
5. Durkheim, É. *Sociologijos metodo taisyklės*. Vilnius: Vaga, 2001.
6. Giddens, A. *Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. Berkeley, Los Angeles: University of California Press, 1984.
7. Giddens, A. *Modernybė ir asmens tapatumas: asmuo ir visuomenė vėlyvosios modernybės amžiuje.* Vilnius: Pradai, 2000.
8. Jakniūnaitė, D. (sud.) *Ambicingas dešimtmetis: Lietuvos užsienio politika 2004-2014*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2015
9. Janeliūnas, T. *Komunikacinis saugumas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007.
10. Januševska, A. Indijos vieta tarptautinėje arenoje: ontologinio saugumo perspektyva. *Politologija,* 2012, Nr. 4 (68), p. 65-105.
11. Jarutis, V. Kaip šiandien lietuviškoje istoriografijoje keičiasi žvilgsnis į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos epochą? *Lietuvos istorijos studijos,* 2011, T. 27, p. 144-163.
12. Jurgelevičiūtė, D. Informacinis saugumas Lietuvoje: gegužės 9-osios problema ir Rusijos lėktuvo avarija. *Lietuvos metinė strateginė apžvalga,* 2007, T. 5, p. 241-259.
13. Kinnvall, C. Globalization and Religious Nationalism: Self, Identity, and the Search for Ontological Security. *Political Psychology,* 2004, Vol. 25 (No. 5), p. 741-767.
14. Laing, R. D. *The Divided Self: An Existential Study in Sanity and Madness*. London, New York: Pinguin Books, 1990 [1959].
15. Libicki, M. *Conquest in Cyberspace: National Security and Information Warfare*. New York: Cambridge University Press, 2007.
16. Maslow, A. H. *Motyvacija ir asmenybė*. Vilnius: Apostrofa, 2006.
17. McSweeney, B. *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 2004.
18. Mead, G. H. Savimonė. *Sociologija: mintis ir veiksmas*, 1998, Nr. 2, p. 132-135 (vert.: Mead, G. H. *Mind, Self and Society. Vol. 1*. Chicago: University of Chicago Press, 1967).
19. Mitzen, J. Anchoring Europe's Civilizing Identity: Habits, Capabilities and Ontological Security. *Journal of European Public Policy,* 2006, Vol. 13 (No. 2), p. 270-285.
20. Mitzen, J. Ontological Security in World Politics: State Identity and the Security Dilemma. *European Journal of International Relations,* 2006, Vol. 12 (No. 3), p. 341-370.
21. Skey, M. 'A Sense of Where You Belong in the World': National Belonging, Ontological Security and the Status of the Ethnic Majority in England. *Nations and Nationalism,* 2010, Vol. 16 (No. 4), p. 715-733.
22. Steele, B. J. *Ontological Security in International Relations: Self-identity and the IR State*. London, New York: Routledge, 2008.
23. Wendt, A. *Tarptautinės politikos socialinė teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 234.

24. Zarakol, A. Ontological (In)security and State Denial of Historical Crimes: Turkey and Japan. *International Relations,* 2010, Vol. 24 (No. 1), p. 3-23.

ŠALTINIAI

25. Ar lietuviams prie ruso gyventi buvo geriau? Visuomenės nuomonės tyrimas. 2016 m. balandžio 19-25 d., N=1007 (Rasta: http://www.spinter.lt).
26. Defence Expenditures of NATO Countries 2009-2016. Press Release, 4th July 2016. Rasta: http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_07/20160704_1607 04pr2016-116.pdf.
27. Interviu su Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo Pirmininku Vytautu Landsbergiu, 2008-02-18, LR Seimo interneto svetainė (Rasta: http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=3553&p_d=74654&p_k=1, žiūrėta 2017-03-09).
28. Kiek Lietuva nusiteikusi padėti pabėgėliams? Lietuvos visuomenės nuostatų tyrimo trumpoji ataskaita. 2016 m. balandžio 18-25 d., N=1007 (Rasta: http://www.civitas.lt).
29. Laurinavičius, Č. Rašytojas A.Venclova: tipiškas išdavikas ar tipiškas anų laikų intelektualas? *Lietuvos rytas*, 2006-05-29 (Rasta: http://kultura.lrytas.lt/-11488036071146706011-ra%C5%A1ytojas-a-venclova-tipi%C5%A1kas-i%C5%A1 davikas-ar-tipi%C5%A1kas-an%C5%B3-laik%C5%B3-intelektualas.htm, žiūrėta 2017-03-09).
30. Lietuviams svarbu, kad Rusija atlygintų tiek moralinę, tiek materialinę okupacijos žalą. *TV3.lt*, 2008-01-10 (Rasta: http://www.tv3.lt/naujiena/179148/lietuviams-svarbu-kad-rusija-atlygintu-tiek-moraline-tiek-materialine-okupacijos-zala, žiūrėta 2017-03-10).
31. Lietuvos gyventojų požiūris į imigraciją ir darbo imigrantus. Tyrimo ataskaita. 2010 m. sausio 14-18 d., N=1004 (Rasta: http://www.iom.lt).
32. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas (Nr. XI-1196). *Valstybės žinios,* 2010, Nr. 144-7361.
33. Lietuvos Respublikos įstatymas dėl SSRS okupacijos žalos atlyginimo (Nr. VIII-1727). *Valstybės žinios,* 2000, Nr. 52-1486.
34. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas dėl „Nacionalinio saugumo strategijos“ patvirtinimo (Nr. IX-907). *Valstybės žinios,* 2002, Nr. 56-2233.
35. LR Švietimo ir mokslo ministerija. Tautinių mažumų švietimo politika: kur einama? *Švietimo problemos analizė,* 2011 m. lapkritis, Nr. 9 (Rasta: http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/Tautiniu-ma%C5%BEum%C5%B3-%C5%A1vietimo-politika -Kur-einama-2011-lapkritis.pdf).
36. NATO Leaders Decide to Deploy Battalions to Baltic States, Poland. *The Baltic Times*, 2016-07-09. (Rasta: http://www.baltictimes.com/nato_leaders_decide_to_deploy_batta-lions_to _baltic_states__poland/, žiūrėta 2017-03-09).
37. Povilaitis, N. Prezidentė paaiškino, kodėl vadina Rusiją teroristine valstybe. *Lietuvos rytas*, 2014-11-21 (Rasta: http://lietuvosdiena.lrytas.lt/aktualijos/prezidente-paaiskino-kodel-vadina-rusija-teroristine-valstybe.htm, žiūrėta 2017-03-09).
38. Stundys, V. Modernaus pasaulio grėsmės mūsų kalbai. 2014-04-23, TS/LKD interneto svetainė (Rasta: http://tsajunga.lt/v-stundys-modernaus-pasaulio-gresmes-musu-kalbai/, žiūrėta 2017-03-09).
39. Užsienio reikalų ministras L. Linkevičius: iš Vašingtono išsivežame JAV patikinimą dėl strateginės partnerystės su Lietuva svarbos. 2017-02-25, LR Užsienio reikalų ministerijos interneto svetainė (Rasta: https://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-is-vasingtono-issivezame-jav-patikinima-del-strategines-partnerystes-su-lietuva-svarbos, žiūrėta 2017-03-09).
40. V. Landsbergio skundas įvertintas kaip kišimasis į teisėjų nepriklausomumą. 2016-02-29, Vilniaus apygardos teismo interneto svetainė (Rasta: http://www.vaateismas.lt/lt/aktualijos/aktuali-informacija/archive/v.landsbergioskundas-ive-waf4, žiūrėta 2017-03-09).
41. Valiušaitis, V. „Mūsiškiai“: dvylika esminių Rūtos Vanagaitės knygos klaidų. *Lietuvos rytas*, 2016-02-29 (Rasta: http://lietuvosdiena.lrytas.lt/aktualijos/musiskiai-dvylika-esminiu-rutos-vanagaites-knygos-klaidu.htm, žiūrėta 2017-03-09).

ISSN 2029-1701
ISSN 2335-2035 (Online)

Mokslinių straipsnių rinkinys
VISUOMENĖS SAUGUMAS IR VIEŠOJI TVARKA
PUBLIC SECURITY AND PUBLIC ORDER
2017 (18)
Scientific articles

THE CONCEPT OF ONTOLOGICAL SECURITY AT THE SOCIETY LEVEL: ONTOLOGICAL DIMENSION OF THE NATIONAL SECURITY OF LITHUANIA

Vytautas Isoda*
Mykolas Romeris University

S u m m a r y

Research on National Security after the Cold War revolves largely on the so called sectoral concept of security as defined by the Copenhagen School of security studies. The main sectors of national security – military, economic, political, societal, environmental, and informational – all contain material as well as ideational objects to secure. The aim of this article is to look at the problem of national security from a completely different perspective, i.e., to eveluate the ontological dimension of collective security of a society as opposed to physical. The concept of ontological security was made popular among social scientists by sociologist Anthony Giddens, yet as a heuristic instrument so far it was mostly applied at the level of individual. Taking into account the differences between an individual and a collectivity it is still argued in this article that ontological security needs often override the material needs of a given actor.

In order to evaluate the ontological dimension of collective security, a case study of Lithuania is applied in the second section of this article. Three components of ontological security are investigated – markers of inclusion into Lithuanian society, collective historical narrative, and external relations of Lithuania as a state-society complex. The empirical facts revealed by this brief inquiry – i.e., virtual ostracism of "impure" Lithuanians and imigrants in terms of citizenship rights, rutinized conflict with Russia emanating partly (but not only) from a black-and-white narrative of history – all point to prove the main thesis of this artice: any societal body is prone to risk its physical survival driven by the ontological security imperative to have a stable collective reality with all the "objective truths" and "real theats" it entails.

Keywords: ontological security, national security of Lithuania, collective identity, historical narrative, Lithuanian-Russian relations

Vytautas Isoda*, socialinių mokslų daktaras, Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Humanitarinių mokslų katedros lektorius. Mokslinių tyrimų kryptys: teorinė galios / valdžios samprata, tarptautinis ir nacionalinis saugumas, Europos integracijos procesas
Vytautas Isoda*, PhD in social sciences, lecturer at Mykolas Romeris University, Faculty of Public Security, Department of Humanities. Research interests: theories of power and authority, global and national security, European integration